

Leverantörer

Intervju med Per Dahlgren

”Det är hela tiden en avvägning mellan kostnad och miljöpåverkan”

Det handlar om pengar – men också om miljö och etik. Per Dahlgren kräver både stabil ekonomi och tekniskt kunnande.

Det rör sig om enorma mängder förband och operationstextilier, om tjugotre containrar engångshandskar som förbrukas inom landstinget varje år.

Totalt köper sjukhus, bolag och förvaltningar varor och tjänster för nästan 30 miljarder. Vid stora upphandlingar ute i verksamheterna kan den centrala upphandlingsenheten vara ett stöd. Lagstiftningen på området offentlig upphandling är omfattande och bygger på bestämmelser som är gemensamma för hela EU.

Per Dahlgren är ansvarig för centrala upphandlingar på Stockholms läns landsting. Per har tidigare arbetat inom det privata näringslivet.

– Det är stora skillnader att köpa in till den offentliga sektorn. Den största är att vi inte alltid får förhandla. Det medför att vi ibland gör sämre affärer. Vi får in offerter på exakt vad vi efterfrågat. Har någon gjort ett bra tilläggserbjudande får vi inte ta hänsyn till det utan att gå ut till alla med nytt underlag. När en offert är antagen får vi inte heller förhandla om priset. Ingen leverantör får diskrimineras, alla ska behandlas lika.

– Vi kan kräva att de har stabil ekonomi och tekniskt kunnande. Köper vi in en röntgenutrustning måste vi kunna lita på att företaget finns kvar och kan fullfölja leveransen och lämna service i flera år.

Arbetet med upphandlingarna bevakas noga av leverantörerna. Finns det misstanke om någon felaktighet i förfarandet så överprövas landstingets beslut genast i länsrätten, eftersom det handlar om stora pengar. Sedan möjligheten att överpröva tilldelningsbeslut i länsrätten infördes 2002 har prövningarna ökat lavinartat.

Landstinget har sedan flera år en genomtänkt miljöpolicy med högt ställda

miljömål. Vilka möjligheter att påverka leverantörer har man egentligen som så stor upphandlare? Vad får miljöhänsyn kosta?

– Inte för mycket. Det är hela tiden en avvägning mellan kostnad och vilken miljöpåverkan en viss vara eller upphandling har. Ett bra exempel är att vi bara fick en rimlig prishöjning när vi krävde att 25 procent av transporterna inom landstinget skulle ske med förnybara bränslen inom en viss tidsperiod.

– Om vi ska ställa krav på tillverkningsprocessen måste det ha en direkt koppling till det som ska upphandlas. I övrigt kan vi som stor upphandlare ställa långtgående miljökrav

Att införa fler etiska och sociala krav på upphandlingarna är ett arbete som diskuteras. Steg ett har varit att ställa krav på att barnarbete inte förekommer hos leverantörer och deras underleverantörer.

– Vi kräver i vissa fall intyg, men vi kan inte ha egna kontrollanter på plats. När det dyker upp notiser om att det förekommit misstänkt barnarbete undersöker vi det separat.

Nästa steg är att utvidga listan på sociala krav. I Per Dahlgrens pärm sitter OH-bilder som handlar om diskriminering, rätten att bilda fackföreningar, skäliga löner, grundläggande säkerhet och hälsa på arbetsplatsen. Kraven bygger på Agenda 21, konventioner från FN och ILO (International Labour Organization).

– Vi väntar på den nya EU-lagstiftningen som ska införlivas med svensk lagstiftning vid årsskiftet 2005/2006. Först därefter kan vi gå vidare med de sociala och etiska frågorna kring upphandling.

Text: Annika Persson

Uppdrag

Landstingets förvaltningar och bolag köper varor och tjänster för nästan 30 miljarder kronor under ett år. Av dessa utgör 6–7 miljarder samordnade upphandlingar, vilka SLL Upphandling handhar utifrån den gällande policyn för att tillgodose landstingets behov och önskemål.

Inköp 2004	mkr
Investeringar	3 036
Sjukvårdstjänster	8 380
Varor och utrustningar	2 483
Lab-tjänster, radiologi etc	1 144
Läkemedel	3 970
Entreprenader, fastighetservice etc	2 186
Trafikentreprenader	6 990
Totalt	28 189

De samordnade upphandlingar som avdelningen gör under ett år beräknas spara omkring 1 miljard kronor för landstinget. Tack vare samordningen har landstinget möjlighet att få bästa möjliga priser – men fortfarande med den kvalitet som motsvarar de krav som ställts.

Inte bara priset

Att landstinget kan få den önskade varan eller tjänsten till ett bra pris räcker inte. Leverantörerna måste dessutom ha en stabil ekonomisk bas, visa intyg på att skatter och avgifter betalats, ange kvalitetssäkringssystem och referenser.

Vid sidan av priset är funktionen viktig. Den prövas genom att grupper av sakkunniga finns med under hela upphandlingsprocessen. Förbrukningsartiklar testas ofta i vården innan de kommer med i ett sortiment och erfarenheter återförs till upphandlarna.

Miljön viktig

I de allra flesta fall ställs krav på att leverantörerna ska känna till och följa landstingets miljöpolitiska program. Ett stort arbete har lagts ner på att ta fram krav relaterade till den miljöpåverkan som den upphandlade produkten har. Störst är den från läkemedel och det utvecklas nu metoder för att samla in information om hur medlen bryts ner i kroppen och vad som förs ut i naturen.

Målet är att ha goda affärsmässiga relationer med leverantörer som upplever landstinget som en prioriterad kund. De skärpta kvalitets- och miljökraven –

som landstinget på grund av sin storlek kan ställa – får inte leda till att små leverantörer inte kan konkurrera. Det är viktigt att ha fortsatt tillgång till hela skalan – stora som kan klara mycket, men också små med någon intressant produkt eller tjänst.

Över tusen leverantörer

Blanketter, toalettpapper, läkemedel, röntgenutrustningar, konsulttjänster, undersökningshandskar, städning – landstinget har över tusen leverantörer. Samordnade affärsavtal finns med allt från enmansföretag till multinationella jättar.

De flesta är svenska företag, men många är återförsäljare för utländska tillverkare. 400 leverantörer, främst av sjukvårds- och förbrukningsartiklar, levererar direkt till landstingets distributionscentral MediCarrier. Därifrån beställer de flesta enheter inom vården. Varor från olika håll sampackas före leverans vilket avsevärt minskar sjukhusens kostnad för hemtagning, en kostnad som annars kan bli högre än varornas.

Året som gick

Landstinget uppnådde flera konkreta miljövinster under 2004.

Till exempel upphandlades ett större parti vinylhandskar, där det medvetet valdes en produkt med andra mjukgörare än miljöfarliga ftalater. Med landstingets årsförbrukning på 23 miljoner handskar innebär det i konkreta tal att 100 ton mindre gift kommer att släppas ut i miljön. Dessutom fick landstinget ett 15 procent lägre pris på handskarna.

Vidare upphandlades transporter under 2004, med krav på ökad användning av förnybart bränsle. Dessutom köptes röntgentjänster, med förutsättningen ökad digitalisering, vilket minskar andelen kemikalier och mängden film att arkivera.

En anläggning för rening av lustgasutsläpp från vården upphandlades även under året.

Framtiden

En stor del av landstingets trovärdighet hos leverantörerna bygger på att inköp görs hos de upphandlade företagen. En översyn av detta pågår inom landstinget.

Under året fick ett antal leverantörer i enkätform uttrycka sin syn på hur landstinget hanterar både anbudsprocessen och träffade avtal. Dialogen med leverantörerna, enskilt och inom branschorganisationer, kommer att fortsätta.